

Thus, the author concluded that Bolsheviks attitude to absenteeism during the 1920s. has undergone significant changes. At first they were satisfied with low turnout. Then increase of the voter turnout was identified as one of the main tasks of election campaigns. For this purpose technical and organizational support for the election process and agitation continuously improved. In one period there was even a partial liberalization of the electoral law. As a result, the number citizens, which was involved in the electoral process, significantly increases. But their minimal impact on the formation of councils of deputies remains.

Keywords: Ukrainian SSR, absenteeism, election campaigns, election law, local soviets, Communist Party.

До редакції надійшла 22.12.2015.

УДК 94:140.8:316.75 (1–15+5) «1920/1930»

© Оксана Таранон
(Переяслав-Хмельницький)

ЦІННІСНЕ ПРОТИСТОЯННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ТА РОСІЙСЬКО-БІЛЬШОВИЦЬКОЇ СВІТОГЛЯДНИХ ПАРАДИГМ: ІДЕОЛОГІЧНІ СПЕКУЛЯЦІЇ МАСОВОЮ СВІДОМІСТЮ ГРОМАДЯН УСРР 1920–1930-Х РР.

У статті проаналізовано витоки світоглядного протистояння європейського та «азійського» цивілізаційних вимірів, основи російської ціннісної системи, яка історично тяжіє до східної цивілізаційної моделі. Радянська держава продовжила стратегію протистояння та ідеї месіанства Росії щодо Західної цивілізації. Більшовицька пропаганда сформувала концепцію протиставлення «єдиної у світі» соціалістичної країни «загниваючому» капіталістичному Заходу. Радянська пропаганда не приховувала ідею зверхності Росії в процесі поширення соціалізму, активно культивувала тезу ворожого капіталістичного оточення.

Весь пропагандистський апарат був спрямований на формування переконання громадян про перевагу радянського способу життя. Часто за цими тезами приховувалася економічна і технічна відсталість радянської системи. Відгороджуючи ідеологічною завісою власних громадян від західноєвропейської системи цінностей та економічних досягнень, радянська партійна номенклатура продовжувала користуватися благами європейської медицини.

Ключові слова: капіталістичний Захід, радянські цінності, Радянська Україна, західноєвропейські цінності, ідеологічні штампи.

Питання цивілізаційного вибору України, що активно обговорювалося українськими аналітиками протягом останніх років та критично загострилося в умовах російської агресії на Сході України, актуалізує проблеми самоідентифікації, визначення шкали ціннісних орієнтирів українців. Курс на євроінтеграцію багатьма українськими науковцями пояснюється як повернення до «себе», до власних ментальних витоків і ціннісних стереотипів. Серед прагнень інтеграції до європейської спільноти також називають «втечу від комуністичного минулого, яке все ще з нами, в наших головах і звичках, в орієнтації на патерналістську роль держави» [7, с. 27].

У даній статті зроблено спробу проаналізувати пропагандистське використання тези «капіталістичного Заходу» в світоглядному протистоянні радянських та західноєвропейських (зрештою, і загальнолюдських) цінностей, ідеологічні маніпуляції масовою свідомістю громадян Радянської України. У даному ракурсі тема ще не знайшла свого висвітлення.

Сучасні дослідники значну увагу приділяють обґрунтуванню цивілізаційної, ментально-ціннісної, суспільно-політичної, економічної приналежності українського історичного процесу до європейської матриці, указують «камені спотикання» між європейськими та «азійськими» ціннісними стереотипами [4–6], визначаючи суть протистояння між Заходом і Сходом як епічну битву між деспотією і демократією, свободою і рабством, законом і беззаконням [5, с. 19; 4, с. 28]. Азійську суть Російської державності досить обґрунтовано викладено в дослідженні Л. Залізняка [1]. О. Сокирко доводить, що утвердження російських економічних стандартів у господарському укладі України призвело до поширення азійської бізнесетики з приматом державного всевладдя, опори на особисті зв'язки, нехтування приватної власності, прозорості і конкурентності. А економічна стратегія наздогнати Європу і світ органічно продовжувалася за часів СРСР [6, с. 34].

Сучасні дослідники доволі глибоко і аргументовано обґрунтовують тезу про існування

тисячолітнього цивілізаційного поєдинку між Сходом і Заходом, у якому, на нашу думку, радянська ідеологія в ХХ ст. зайняла своє не останнє місце. Як зазначає О. Пахльовська, Європа – це цілісність не територіальна чи політична, а, перш за все, культурна, заснована на певній системі цінностей, котра уособлює протиставлення світу свободи й закону світові рабства та беззаконня. Це протиставлення сформувалося ще з еллінських часів (наприклад, Евріпід: «Між варварів усі крім одного раби»), а впродовж віків категорія Азії, Сходу консолідувалася як опозиційна щодо цінностей Європи. Остання уособлювала горизонтальну реальність, засновану на ідеї вільної людини, якій служить держава і закон, поза межами європейської моделі демократії (заснованій на греко-римській спадщині) існує вертикальний світ із безправною особистістю, котра є обслугою (а часто і жертвою) безконтрольної влади [4, с. 28]. Протягом тисячолітньої історії європейська цивілізація переживала злети і падіння, розвиток і кризу світоглядних орієнтирів, але вироблені спільними зусиллями політичні та соціокультурні цінності залишалися основоположним фундаментом цивілізаційного розвитку багатьох європейських народів. Теза Нового Риму, проголошена Константинополем, посилила протистояння між західним і східним християнством, а грецька культура ідентифікувалася як східна стосовно західної римської. Однак межі даного соціокультурного протистояння змінилися після падіння Константинополя під ударами Османської імперії: християнський світ консолідувався перед новою східною загрозою [4, с. 29]. Тезу Нового Риму поступово присвоїла собі Московська держава. З ХV ст. ідеологічним підґрунтям агресії Московського князівства на захід стала легенда про родовід московських князів від римських та візантійських імператорів, відповідно до чого Москву було оголошено третім Римом, що має династичні права на землі Західноримської імперії та Візантії [1, с. 54–55].

Серед базових європейських цінностей дослідники, в першу чергу, виділяють особисті права і свободи індивідуума, непорушність приватної власності, повагу до чесної праці, ефективну юридичну систему. Історично склалося так, що самодержавна, деспотична природа Російської держави своєю суттю виявилася в опозиції до демократичної системи цінностей, а тому західний тип у її трактуванні вважався ворожим і небезпечним [5, с. 18, 20]. Азійські витоки російського менталітету, його ворожість

до європейської традиції визнають навіть окремі російські автори. Так, Олексій Широков констатує: «Якщо українська самосвідомість історично тяжіє до Європи, то традиційна російська самосвідомість сприймає Європу з більшою або меншою мірою ворожості, недовіри і заздрості, зворотнім боком якої виступає месіанська чванливість і викривальний пафос щодо «прогнилого Заходу». Європа для росіян – це «втрачений рай», звідки їх вирвали татарським арканом. Саме конфлікт між початковою європейською природою і нав'язаним азіатизмом історії та державності визначив російський психотип, всі його комплекси і фобії. Всі російські неврози – від пияцтва до більшовизму – звідси. Втративши Європу, росіяни захотіли її не просто забути – вони вирішили її зненавидіти, полюбивши при цьому своє історичне нещастя, весь цей нав'язаний їм долею азіатизм» [2].

Протягом всього періоду існування неомпєрії під назвою Радянський Союз широко культивувався теза про протистояння Сходу і Заходу в образі СРСР та капіталістичного західного світу. Радянська влада зовсім не відмовилася від ідеї месіанства Росії щодо Західної цивілізації, навпаки, вона активно культивувався більшовицькою пропагандою, починаючи з періоду військових дій 1920 р., коли ще цілком реальною видавалася думка про експорт пролетарської революції на Захід. Наприклад, в агітаційно-пропагандистській тематиці для червоноармійців південно-західного фронту дана тема зустрічалася доволі часто, скажімо постановка спектаклю-митингу на тему «Російська революція і її вплив на західну Європу» [9, арк. 35].

Більшовицька пропагандистська система чітко сформулювала концепцію протиставлення соціалістичної країни, що «народжувався на Сході», буржуазному «ворожому», «загниваючому» капіталістичному Заходу. Радянська публіцистика в Україні культивувала думку про те, що по всій землі йде наступ капіталу на права робітників, загострюються класові суперечності і назріває чергова схватка пролетарів з буржуазними режимами в Європі. І в цьому запеклому протистоянні проголошувалася месіанська роль радянської Росії, що мала уособлювати сходження нової зірки, котра, за типологією віфлеємської зорі, осявала шлях для світового пролетаріату: «Але чим темніша робиться ніч в Європі, тим яскравіше світають з Радянської півночі зірки і разом з тим – міцніша пролетарська диктатура, що керує країною СЕРПА і МОЛОТА під охороною ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ. Чим важче робітникам інших країн під

п'ятою наглою капіталу, тим сильніша і більша надія робітничого класу всього світу на ту частину землі, де вже п'ять років існує беззмінна влада мозолистих рук, збудована на фундаменті пролетарської вітчизни» [10, арк. 133]. Ця стаття курсанта Київських військово-політичних курсів традиційно закінчувалася возвеличенням російського робітничого класу, що в черговий раз підтверджує чужорідність більшовицько-пролетарських ідей для більшості українського населення та розв'язану радянською російською пропагандою активну інформаційну війну в Україні, наслідком якої мала бути підтримка імперської ідеї зверхності Росії, її прогресивного значення для всіх народів, її здатності очолити визвольні процеси світового пролетаріату. Так, уже в 1927 р. орган Партбюро ВКП(б) Стрілецького полку Переяславщини газета «Червоний стрілець» зазначала, що Радянський Союз є «великою перешкодою на дорозі імперіалізму» і навіть саме його існування «революціонізує робітничу класу Європи й слугує провідною зіркою для революційного руху на Сході» [3].

Закладені радянською ідеологічно-пропагандистською машиною в 1919–1920 рр. ціннісно-світоглядні канони культивувалися і в наступні два десятиліття. Періодика всесоюзного, республіканського і місцевого рівня протягом 1920–1930-х рр. постійно поширювала тезу протиставлення Радянського Союзу (першої і єдиної країни трудящих) і ворожого капіталістичного світу: «Капіталістичні держави оточують нашу країну й намагаються знищити єдину в світі пролетарську країну й помішати нашій мирній соціалістичній будові. Виходячи з цих умов треба всім працюючим ще більше налягти на поширення соціалістичного будівництва, але в той час не забувати другого важливого фронту – охорони червоних кордонів Раддержави» [3]. При цьому преса позиціонувала СРСР як виключно миролюбну країну: в умовах, коли всі без винятку капіталістичні країни нарощують військові ресурси, «один тільки Радянський союз прагне для скорочення своєї армії і скоротив її до мінімуму, що зменшило тягар працюючих мас по її утриманню» [3].

Пропагандистська істерія щодо зовнішньої західнобуржуазної агресії посилилася в умовах наступу тоталітарної машини на свободу власних громадян з кінця 1920-х рр., коли навіть періодика місцевого рівня безперестанку культивувала інформацію про «нові провокації міжнародного імперіалізму, що готує проти нас війну», про суцільну загрозу «буржуазії», її «шпигунів і агентів», «що заважають пролетаріатові будова-

ти нове соціалістичне суспільство», про потребу охорони радянських кордонів і готовність щохвилини вступити в боротьбу «за справу всесвітньої соціалістичної революції» [8].

Теза протиставлення Західної цивілізації і Радянської держави культивувалася не лише на офіційному рівні, популяризувалася через засоби масової інформації, але поширювалася і на низовому, побутовому рівні. Так, у протоколі загального зібрання членів житлового кооперативу м. Прилуки 1 травня 1928 р., поряд із висловленою солідарністю пролетарському рухові, спрямованому на «видатні досягнення» Жовтневої революції, зазначалося, що радянський пролетаріат святкує в умовах великих досягнень, а пролетаріат Західної Європи – «в неймовірно важких умовах боротьби за ті досягнення, які вже здобуті невичерпними силами трудящих Радянських Республік» [12, арк. 31]. Дане протиставлення мало викликати формувати думку про виключність, унікальність Радянського Союзу, гордість за радянську батьківщину і відчуття щастя бути її громадянином. Із даних тез випливало, що радянському народові мають заздрити всі, хто живе за межами СРСР: адже лише в радянських умовах під керівництвом компартії члени рядового житлового кооперативу мають змогу святкувати, культурно розвиватися через відкриті Червоні кутки, «займатися самовихованням в дусі ленінізму» [12, арк. 31].

Досить часто теза протиставлення капіталістичному Заходу використовувалася з метою підкреслити переваги радянського способу життя, розвитку конкретної галузі виробництва чи соціальної сфери. Так, у доповідній записці правління Держстраху 1929 р. з приводу реорганізації державного страхування, щоб підкреслити переваги радянської страхової справи було зроблено показове порівняння страхової системи капіталістичного і радянського характеру. Зокрема, наголошувалося, що в капіталістичних країнах народне господарство працює не в інтересах «всього державного колективу», а приватно-групових та індивідуальних і має хаотичний характер, тому інститут страхування робить там «стабілізуєчий вплив на всі сфери цієї хаотичної діяльності», великий успіх і розмаїття капіталістичної страхової сфери, яка організовується з приватної ініціативи, пояснювалася виключно інтересами наживи. Описувався комерційний характер роботи цього інституту, зловживання і т.д., одночасно показувалася спекулятивна мета російського страхування дореволюційного періоду. Таким чином, у документі підводилося логічне обґрунтування

одержавлення страхової системи в Радянській Україні: «На противагу капіталістичним страховим організаціям, радянський Держстрах не може розглядатися, як окреме підприємство, що має самостійне господарське значення, а лише як орган загальнодержавного апарату, що виконує притаманну радянській владі функцію охорони народної власності від можливих економічних шкідливих випадковостей...» [13, арк. 21–22].

Навіть в системі політосвіти на селі передбачався виклад порівняльного матеріалу життя в Радянській країні і за кордоном. Наприклад курс «Бесіди про ленінізм», який рекомендувався для кандидатських шкіл на селі в 1933 р., із шести бесід включав вступ на тему «Життя селян і робітників колись і тепер. У нас і за кордоном», та I бесіду «Зародження і загибель капіталізму», в яких селянам мали обґрунтувати кризу капіталізму та показати переваги колгоспного ладу [17, арк. 13–14].

Ідеологічно-популістське спрямування тези протиставлення стає зрозумілим, коли проаналізувати рівень медичного обслуговування радянської партійної еліти, котра мала можливість користуватися послугами західної буржуазної медицини. Цікавим прикладом може стати клопотання секретаря Київського обласного комітету КП(б)У на ім'я Панааса Петровича Любченка від 15 травня 1932 р. у якому викладено прохання посприяти у відправці «старого робітника Київської парторганізації» тов. Ядлова на лікування за кордон в силу загрозливого для життя стану. Секретаріат ЦК КП(б)У окремою постановою ухвалив запропонувати Центральній Лікувальній Комісії дати свій висновок щодо його відправки за кордон. Через виключну ситуацію Київський обласний комітет прохав розв'язати питання в терміновому порядку, з приводу чого до Харкова спеціально командировався окремий представник з Києва [16, арк. 44]. Дане клопотання, з одного боку, показує практику протегування в системі охорони здоров'я, вирішення питань особливих випадків лікування через центр (Харків, ЦК КП(б)У). З другого боку, документ засвідчує, що «старі» робітники партії могли розраховувати на лікування за кордоном, що також показує нижчий рівень радянської медицини, порівняно із західноєвропейською. У той час, коли ідеологічна машина розкручувала тему ворожого, загниваючого Заходу для широких робітничо-селянських мас, партноменклатура користувалася не лише найкращими послугами радянських медзакладів, але й «буржуазних» західних спеціалістів.

Загалом, у досліджуваній період практикувалися випадки направлення не лише представників вищої партійної номенклатури, а й окремих товаришів за клопотанням обласних партійних комітетів на лікування за кордон, зокрема, до Німеччини [16, арк. 53]. Остаточне вирішення цих питань покладалося на ЦК КП(б)У. Показово, що в умовах Голодомору партійне керівництво республіки знаходило можливість направляти за кордон для консультацій та оперативного втручання навіть пересічних представників партійної номенклатури обласного та районного рівнів. Наприклад, 1933 р. було дано дозвіл виїхати до Берліну т. Ройзману (член партії з 1919 р., «освіта хатня»), котрий з 1925 р. займав посади голови спілки Харчсмак (Глухів), голови Окрпрофради (Куп'янське) та голови Райпрофради [18, арк. 6, 8].

Часто за тезами протиставлення заходу і пафосною риторикою переваг СРСР маскувалася фінансова та технічна залежність радянської економіки від європейських виробників та інвесторів. Ця залежність відчувалася не лише в розвитку індустрії, але й медицини, галузі радіо- та кінофікації, видавничої справи тощо. Наприклад, навіть у 1931 р. на офіційному рівні ЦК КП(б)У визнавалася слабка технічна база української кінематографії, яка не дала можливості перейти до виробництва звукових фільмів, залежність від імпорту, що мало стимулювати виробництво власної звукової апаратури. Підкреслювалася й потреба командирувати фахівців за кордон для набуття відповідної кваліфікації [14, арк. 32].

Водночас влада намагалася дбати про роз'яснення своїм громадянам основних аспектів міжнародної ситуації та статусу СРСР у світі. У 1927 р. на засіданні Секретаріату ЦК КП(б)У розглядалося питання про проведення через пресу широкої пояснюючої роботи серед робітничо-селянських мас щодо переговорів між СРСР і Францією про борги й кредити (в зв'язку з проведенням кампанії передплати на позику індустріалізації) [11, арк. 130].

Ще більше уваги приділялося міжнародному іміджу СРСР і кожному непорозумінню в даній сфері надавалося трактування державно-політичної ваги. Показовим у цьому контексті може бути проблема зі спорудження в м. Харкові державного музичного театру, у зв'язку з чим у 1931 р. було організовано міжнародний конкурс проектів та виникла потреба оплати гонорарів іноземним авторам-учасникам конкурсу. Після відмови РНК СРСР у виділенні необхідної валюти до Народного Комісаріату іноземних справ (НКІС) почали надходити скарги з вимогою ви-

плати премій, «скандал набував міжнародного характеру». До вирішення даної проблеми долучилося керівництво УСРР вищого рівня, адже за визначенням уповноваженого НКІС Радянського Союзу в УСРР невіплата коштів зумовила «вкрай незручне становище не лише для Полпредств (Політичних представництв – О.Т.), але й для престижу УСРР» [14, арк. 24]. Загалом питанням, які б могли викликати небажаний резонанс за кордоном приділялася виключна увага. Навіть в умовах штучного голоду в Україні портовим містам, таким як Одеса, відводилося особливе місце. Заступник Народного Комісара

охорони здоров'я України наголошував про мобілізацію всіх зусиль задля недопущення розповсюдження в місті сипного тифу, що становить «сугубо політичне питання» [15, арк. 8].

Отже, багатівікове цивілізаційне протистояння Європейського та «азійського» світу, в котрому Росія претендувала на месіанську роль «третього Риму», продовжилось в Радянській державі. Більшовицька пропаганда поширювала концепцію протиставлення єдиної у світі соціалістичної країни «ворожому» капіталістичному Заходу, формувала переконання громадян про перевагу радянського способу життя.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Залізник Л.Л. Україна між Сходом і Заходом. Про витоки і суть російсько-української війни 2014 р. / Леонід Львович Залізник. – К. : Видавець Олег Філюк, 2014. – 168 с.
2. Навіщо Україна Росії? Олексій Широков [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://newzz.in.ua/ob/1148901221-navscho-ukrayina-rosyi.html>
3. Оборона країни // Червоний стрілець. – 1927. – № 4. – 7 лист.
4. Пахльовська О. Ното Еуропаеус / Оксана Пахльовська // Український тиждень. – 2013. – № 43(311). – 25–31 жовт. – С. 28–31.
5. Примост В. 2015-й: що ми напишемо на прапорі перемоги? / Валерій Примост // Український тиждень. – № 52(372). – 26.12.2014 – 15.01.2015. – С. 16–21.
6. Сокирко О. Не хлібом єдиним / Олексій Сокирко // Український тиждень. – 2013. – № 43(311). – 25–31 жовт. – С. 32–34.
7. Станіслав Кульчицький: «Якщо опинимося у Митному союзі – законсервуємо наше комуністичне минуле» / Інтерв'ю Алли Лазаревої // Український тиждень. – 2013. – № 43(311). – 25–31 жовт. – С. 26–27.
8. Трудящі протестують // Змичка. – 1929. – № 34 (109). – 5 груд.
9. Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі – ЦДАГО України), ф. 1, оп. 20, спр. 318. – 195 арк.
10. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 335. – 179 арк.
11. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 2492. – 145 арк.
12. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 2691. – 76 арк.
13. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 2949. – 36 арк.
14. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 4193. – 66 арк.
15. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5310. – 106 арк.
16. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5311. – 66 арк.
17. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 6215. – 41 арк.
18. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 6232. – 116 арк.

© Оксана Таранон
(Переяслав-Хмельницький)

ЦЕННОСТНОЕ ПРОТИВОСТОЯНИЕ ЕВРОПЕЙСКОЙ И РОССИЙСКО-БОЛЬШЕВИСТСКОЙ МИРОВОЗЗРЕНЧЕСКИХ ПАРАДИГМ: ИДЕОЛОГИЧЕСКИЕ СПЕКУЛЯЦИИ МАССОВЫМ СОЗНАНИЕМ ГРАЖДАН УССР 1920–1930-Х ГГ.

В стат'ї проаналізовані истоки мировоззренческого протистояння європейського и «азиатского» цивілізаційних ізмєреній, оснoвы російської цєнностной системы, исторически близкой к восточной цивілізаційной модели. Советское государство продолжило стратегию протистояння и идеи мєссианства России относительно Западной цивілізації. Большевицька пропаганда сформулировала концепцію протиставлення «единственной в мире» социалистической страны «прогнивающему» капиталистическому Западу. Советская пропаганда не скривала идеи верховенства России в процессе распространения социализма, активно культивировала тезис враждебного капиталистического окружения.

Весь пропагандистский аппарат был направлен на формирование убеждения граждан о преимуществах советского способа жизни. Часто за этими тезисами скривалась экономическая и

техническая отсталость советской системы. Ограждая идеологической ширмой собственных граждан от западноевропейской системы ценностей и экономических достижений, советская партийная номенклатура продолжала пользоваться благами европейской медицины.

Ключевые слова: капиталистический Запад, советские ценности, Советская Украина, западноевропейские ценности, идеологические штампы.

© *Oksana Tarapon
(Pereiaslav-Khmelnitskii)*

THE VALUE CONFRONTATION BETWEEN EUROPEAN AND RUSSIAN BOLSHEVIK IDEOLOGICAL PARADIGMS: IDEOLOGICAL GAMBLE WITH MASS CONSCIOUSNESS OF CITIZENS OF THE USSR IN 1920–1930'S YEARS

Modern scholars defining the nature of the confrontation between East and West as an epic battle between despotism and democracy, freedom and slavery, law and lawlessness. The article analyzes the origins of ideological confrontation between European and «Asian» civilizational dimensions, the foundations of Russian Bolshevik value system, which historically tends to eastern civilizational model.

Modern scholars substantiate the thesis about millennial civilizational clash between East and West, where Soviet ideology in the twentieth century took its not last place. Europe - is not only the territorial integrity or political, and, above all, cultural, based on a certain value system, which embodies the contrast between the world of freedom and law and the world of slavery and lawlessness. Throughout the history of European civilization was going through a crisis and the rise of philosophical foundations, but the generally political and socio-cultural values remain fundamental to the development of many European nations. The thesis of the New Rome, Constantinople declared, gradually appropriated Moscow state. Among the basic values of European researchers allocate personal rights and freedoms of the individual, the sanctity of private property, respect for honest work, an effective legal system. Historically, that autocratic, despotic nature of the Russian state was inherently opposed to the values of a democratic system, but because of its type in the Western interpretation was considered hostile and dangerous.

The Soviet state continued its strategy of confrontation and ideas of messianism on over the Western civilization. Bolshevik propaganda has formed opposing the concept «one world» socialist country «rotting» capitalist West. Soviet propaganda did not hide the idea of superiority in the spread of socialism, actively cultivated the idea of hostile capitalist encirclement.

Soviet journalism in Ukraine spread the idea that the earth goes around the advance of capitalism on workers' rights, activated the contradictions and class struggle between the proletarian and new bourgeois regimes in Europe. In this confrontation Soviet Russia declared itself as a leader of the liberation processes of all oppressed workers people. To rally the public around the idea of an external threat, strengthening the army, periodicals in 1920–1930-s years disseminated thesis opposing Soviet hostile capitalist world. Thesis about the western aggression increased in terms of strengthening the totalitarian regime in the USSR.

All of agitation and propaganda apparatus was to shape public opinion about the superiority of the Soviet way of life, development of specific industries or social services. For example, explaining the essence of the Soviet system of insurance, Soviet propaganda emphasized the benefits of public insurance over individual who has a purely commercial nature. Materials for education in rural areas also placed comparisons with life in the Soviet state and abroad, who have had to show the benefits of collective life.

Often theses opposing the West concealed economic and technical backwardness of the Soviet Union, dependence on European manufacturers. Fencing ideological veil their citizens from Western system of values and economic achievements, the Soviet party nomenclature continued to benefit from European medicine. Technical dependence on Western countries felt, particularly in medicine, film, publishing and more.

At the same time the authorities tried to take care of its citizens clarifying key aspects of the international situation and the status of the USSR in the world. Great attention was paid to the international image of the USSR in international relations occurred many misunderstandings, which granted exclusively political significance.

Key words: capitalist West, the Soviet values, Soviet Ukraine, Western values, ideological stamps.

До редакції надійшла 15.12.2015.